

REKONSTRUKCIJA SREDNJEVEŠKEGA SEKVENCIARIJA V OSREDNJI SLOVENIJI

Janez Höfler

V raziskovanju gregorijanskega koralna na Slovenskem imajo sekvence gotovo eno od osrednjih mest, četudi gre večkrat le za besedila, vključena v misal. Ker se je doslej ob sekvencah osrednjega slovenskega področja ustavil le en, in še to starejši avtor,¹ se mi je zdelo potrebno, da vsaj v skopih obrisih očrtam poteze tega gradiva, ki zasluži še nadaljnje in bolj poglobljeno raziskovanje. Zaradi tega je naslednji sestavek le oris in nikakršna sistematičnejša študija, ki je na dani stopnji še nemogoča. Pač pa utegne sestavek nuditi koristne napotke za nadaljnje delo, ki bo sicer zahtevno, a nujno, posebno z lingvistično-literarne in historične strani.

I. Viri in njihova razvrstitev

Na sekvenco, eno najzanimivejših poetično-muzikalnih tvorb srednjega veka, nas je v slovenskem gradivu mogla opozoriti šele koralna zapuščina, zbrana na Gorenjskem in v Ljubljani. Slovensko samostansko, seveda v prvi vrsti cistercijansko in kartuzijansko koralno gradivo, ki gotovo v veliki meri zastopa dolensko področje, nima sekvenc zaradi reformne strogosti v liturgiji, kakor ne bi moglo imeti tudi drugih oblik tropov. V tem okviru naj omenim npr. domnevno cistercijanske gradualne fragmente v DAS, Coll. I/1, in v MAL, fragm. chor. 2. Pač pa je prvi pregled domačih gorenjskih in ljubljanskih koralnih fragmentov, pripadajočih oglejskemu obredu, pokazal, da je tovrstno gradivo razmeroma bogato in vredno posebnega študija.² Ob tem so bile podane osnovne smernice za to področje in prikazani so bili prvi in najvažnejši viri za to točko mašne liturgije na Slovenskem, iz katerih je mogoče rekonstruirati srednjeveški sekvenciar na domačem ozemlju.³ Naj na tem mestu povzamem značilnosti že znanih virov in dodam nekaj na novo odkritih fragmentov, ki izpolnjujejo celotno podobo.

¹ Smrekar J., Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva, v Zgodovinskem zborniku 1888-89.

² Höfler J., Gorenjski prispevki k najstarejši glasbeni zgodovini na Slovenskem, Kronika 1966-2, str. 91—100.

³ Prav tam.

Kot je bilo že omenjeno, nam za obravnavo tega vprašanja služi gorenjsko in ljubljansko koralno gradivo, pripadajoče provinci oglejskega obreda. Klasifikacija tega gradiva je bila možna v prvi vrsti po sanktuariju, za katerega je bilo ugotovljeno, da predstavlja nekakšno zmes oglejskih in južnonemških značilnosti. Glede tega ima obravnavano gradivo razmeroma samostojen položaj med oglejsko diecezo, kamor je osrednje slovensko ozemlje cerkvenopravno sodilo, in med ustanovniki posameznih cerkva, ki so bili večidel nemškega porekla in so tako, kolikor se je dalo, vpeljali svoje domače posebnosti. Druga možnost za ugotavljanje pripadnosti gradiva so bili tipi notacije, ki ne sledo oglejskim, temveč južnonemškimi tipom, izoblikovanim med XII. in XV. stol. Nazadnje so prišle v poštev vsebinske posebnosti, med temi tudi in v prvi vrsti sekvenciarij.

Sekvenca je bila kot točka mašne liturgije, ki sledi alelujinemu spevu, vezana na misal in zanjo moremo vire iskati med tovrstnimi rokopisi. Za zgodnejše obdobje, za čas med XII. in XIII. stol., sta pomembna dva fragmentarno ohranjena vira: kamniški koralni rokopis iz prve polovice XIII. stol. iz frančiškanskega samostana v Kamniku (čprav župnijskega in ne samostanskega porekla) ter fragment iz ŠAL, fragmn. chor. 1, druga polovica XII. stol., ki ima le besedila brez nevmatičnega zapisa.⁴ Kamniški rokopis ima, razen ene izjeme, sekvence zapisane v južnonemški nediastematski notaciji. Oba rokopisa sledita starejši tradiciji in navajata sekvence skupno v samostojnem sekvenciariju in ne »in corpore« v misalu za alelujinim spevom, kakor je bilo to v navadi pozneje. Kot je bilo zapisano, pa sta žal ohranjena le fragmentarno. Podobno ima sosledje sekvenc tudi list samostojnega sekvenciarija, verjetno iz XIV. stol., v fragm. chor. 6a v MAL (mape pergamentnih makulatur), ki se mu pridružujeta fragmenta s platnic matičnih knjig ŠAL 1155 in 1159, lista istega rokopisa, verjetno tudi iz XIV. stol. Iz poznejšega obdobja je rokopisov neprimerno več. Osnovni vir za sekvenčni repertorij na osrednjem slovenskem ozemlju predstavlja v poznem srednjem veku kranjski misal v ŠAL, 762, iz prve polovice XV. stol., ki je dovolj obdelan, tako da ga imamo lahko za trdno oporo pri ugotavljanju manj zanesljivih primerkov.⁵ Žal tudi ta rokopis ni celoten, manjka mu jesenski del sanktorala med Jernejem in Dionizijem. Kranjskemu misalu se pridružuje nekaj drugih rokopisnih fragmentov domačih misalov v MAL iz map pergamentnih makulatur, ki imajo kot kranjski misal le besedila. To so fragm. miss. 2, 3, 4, 5, 6 d, 6 e, 7, 8, 11, 12 in 13. Trije fragmenti iz MAL, fragm. chor. 9, 12 in 17 imajo nekaj sekvenc s takrat pri nas običajno rombsko notacijo na črtovju in še z muzikalne strani dopolnjujejo podobo srednjeveškega sekvenciarija v osrednji Sloveniji.

Kakor nam kažejo naštetih primeri, vključujejo poznosrednjeveški misali iz konca XIV. stol. in iz vsega XV. stol. sekvenco »in corpore«, to je v sam misal za ustreznim alelujinim spevom in pred evangelij. Tako

⁴ Gl. Höfler J., Starejša gregorijanika v ljubljanskih knjižnicah in arhivih, Kronika 1965-3, str. 168. Žal je tu označen le kot breviarij.

⁵ Smrekar J., art. cit.

lahko tudi to značilnost postavitve sekvenc uporabimo kot dokaj zanesljiv znak za poznejšo datacijo, kot moremo samostojen sekvenciarij datirati v zgodnejše obdobje, vsekakor pa pred XV. stol.⁶

2. Liturgična pozicija domačega repertorija

V okviru gregorijanskega koral obravnavamo sekvenco običajno kot poznejši dodatek klasičnemu repertoriju, ki se je izoblikoval nekako v postgregorijanski dobi od VII. do X. stol. in je zanj zaslužno le nekaj centrov, med njimi vodilni Metz. Sekvenca z močnejšimi začetki v X. stol. torej ni več mogla biti predmet stroge internacionalizacije in objektivizacije v času Karolingov in je kakor drugi podobni liturgični dodatek, postambrozijanska srednjeveška himna, pridobila nekaj lokalnih barv in subjektivnih potez, ki so jih prispevali večkrat znani, pa tudi neznanj avtorji. Prav zaradi tega je bila seveda pozneje predmet raznih liturgičnih reform, najbolj pač v XVI. stol. s tridentinskim koncilom. Nastajanje sekvenčnega gradiva lahko pripisujemo raznim cerkvenim centrom po vsej zahodni Evropi, z začetki v Jumiègesu, Limogesu in St. Gallnu, pozneje mnogim drugim, ki so se odlikovali s posebnimi prazničnimi, še zlasti s posameznimi svetniškimi kulturi. Tako je postala sekvenca tista točka mašne liturgije, v kateri je vsak pomembnejši cerkveni center hotel prispevati svoj lokalni delež in v kateri so se le-ti najbolj razlikovali. V tem je tudi vzrok, da sekvenciarij zasluži v našem okviru večje zanimanje, saj se v njem zrcalijo posebne geografske zveze z različnimi obredi. Ne samo, da si s tem olajšamo razlago samega našega koralnega gradiva, moremo to gradivo tudi čvrsteje namestiti v širši srednjeevropski okvir, kar je srpičo vse močnejših teženj v vseh panogah kulturne zgodovine tudi po geografski razlagi nujno.

Obravnavano koralno gradivo si je v sekvenciariju razmeroma enotno, to je prikazal že pregled gorenjske gregorijanike⁷ in tam izrečena misel o tem vprašanju je z upoštevanjem novega gradiva, raznih fragmentov domačih misalov iz MAL, tudi potrjena. Pri tem ko govorimo o liturgični poziciji osrednjeslovenskega sekvenciarija, si mislimo njegov odnos do obeh glavnih virov, do južnonemškega oz. salzburškega in do oglejskega. S tem, ko opredelimo ta odnos, lahko tudi izluščimo njegove posebnosti in lokalne značilnosti.

Celotni obravnavani repertorij sekvenc kaže torej predvsem tri osnovne plasti, najstarejšo in v srednji Evropi splošno znano plast, oglejsko plast in južnonemško oz. salzburško plast. O najstarejši plasti sekvenc lahko zapišemo, da predstavlja splošno znani repertorij v srednji Evropi. To so v glavnem sanktgallenske sekvence iz IX.—X. stol. z najbolj znanim avtorjem Notkerjem Balbulom in nekaj iz XI. z Godeschalcom, ki so

⁶ Nekaterim misalnim fragmentom iz MAL manjkajo posamezni alelujini spevi s sekvencami na mestih, kjer bi vsekakor morali biti. Najočitnejša takšna primera sta novoodkriti misalni fragment v južnonemški diastematski notaciji, zdaj uvrščen kot fragm. chor. 24, in fragm. miss. 12. Zanju lahko domnevamo, da sta imela samostojen sekvenciarij na koncu kodeksa.

⁷ Art. cit., str. 94.

se dokaj zgodaj razširile po srednji Evropi in ki so tvorile temelje lokalnih sekvenciarijev, nastajajočih v posameznih cerkvenih centrih. Tako je razumljivo, da so si v tem v glavnem enotni sicer tako geografsko oddaljeni sekvenciariji, kot so npr. severnonemški iz Quedlimburga iz XII. stoletja (po dosedanjih podatkih eden najstarejših in najpomembnejših nemških sekvenciarijev),⁸ salzburški (iz tiskanega misala iz leta 1498),⁹ oglejski (iz tiskanih misalov iz let 1494, 1517 in 1519)¹⁰ ali zagrebški (po MR 133).¹¹ Na drugi strani je tudi razumljivo, da ta repertorij zajema glavne praznike temporala, predvsem božično skupino, in nekaj najstarejših in najpomembnejših svetniških praznikov.¹² Kot je bilo zapisano, ta repertorij pripada v glavnem St. Gallnu oz. Notkerju Balbulu. Temu avtorju niso pripisane le tri sekvence, vendar tudi te pripadajo staremu nemškemu repertoriju iz X. in XI. stoletja. Salzburški misali jih imajo že v XI. stol.,¹³ medtem ko nastopajo v oglejskih pozneje — žal je starega oglejskega gradiva le malo ohranjenega in še to je razdeljeno na več tradicionalnih središč, ki so se med seboj rahlo razlikovala.¹⁴ Objavljeni sekvenciarij iz Quedlimburga nam pomaga ugotoviti, kakšne so razlike med starejšo obliko sekvenciarija iz XII. stol. in poznejšo, ki jo v glavnem zastopajo naši primeri. Quedlimburški sekvenciarij ima temporale in sanktorale pomešana glede na sosledje praznikov v koledarju, nima *communa* (razen za apostole — *Clare sanctorum*) — to kaže, da so bili v zgodnejši dobi manjši svetniški prazniki brez sekvenc, pozneje pa so dobili skupne sekvence glede na značaj svetnika ali svetniške skupine (mučenec, spoznavavec, škof, ipd.). Nima tudi splošnih Marijinih sekvenc, navaja le nekaj posebnih za najpomembnejše Marijine praznike. To kaže, da je pravi Marijin kult v sekvencah nastopil šele pozneje, po XII. stol., kakor se je v koledarju pozneje povečalo število praznikov njej na čast.

Vendar s temi najstarejšimi sekvencami repertorij, ki bi bil skupen oglejskemu in salzburškemu misalu, ni izčrpan.¹⁵ V tej skupini je tudi nekaj Notkerjevih sekvenc, ki sicer niso bile tako znane, saj so quedlimburškemu in zagrebškemu sekvenciariju tuje. Takih, ki jih vsebuje tudi kranski misal in z njim drugi ohranjeni domači fragmenti, je pretežna večina. Tako je število tistih sekvenc gorenjskega repertorija, ki izhajajo

⁸ Objavljeno v Drinkwelder O., *Ein deutsches Sequentiar aus dem Ende des 12. Jhs*, Graz 1914. Veröffentlichungen der Gregorianischen Akademie zu Freiburg in der Schweiz (hrsg. von P. Wagner), VIII.

⁹ Gl. tuje vire.

¹⁰ Gl. tuje vire.

¹¹ Iz prve polovice XIV. stol., objavljeno v Kniewald D., *Himnodija zagrebačke stolne crkve*, v Kulturno-povjesnem zborniku Zagrebačke nadbiskupije, Zagreb 1944, str 339 in dalje.

¹² Gl. seznam v dodatku.

¹³ Zastopa jih misal iz beneške Marciane, Cod. L III 124 (Po Dreves-Blume, *Analecta hymnica*).

¹⁴ Gl. Husmann H., *Tropen u. Sequenzen Handschriften*, RISM, München-Duisburg 1964, str. 171 (Gorica), 186 (Videm). Poleg tega še za Možac, Oxford, Cod. Miss. liturg. 340, za Rožac Videm, Bibl. Cap. VIII. 2 ter za Oglej Dunaj, Cod. Ross. VIII. 18.

¹⁵ Gl. seznam v dodatku.

samo z ene strani in ki tako neposredno kažejo na sever ali na zahod, v primeri z drugimi neprimerno manjše, vendar kljub temu dokazuje, da se obravnavani repertorij ni izoblikoval izključno z naslonitvijo na en sam vir. Med temi sekvencami prevladujejo tiste, ki so prišle s salzburškega področja,¹⁶ čeprav je v teh primerih težko z gotovostjo soditi o tem, kje naj bi jim pravzaprav iskali vir. Po podatkih, ki jih navajajo *Analecta hymnica*, je namreč za marsikatero sekvenco, ki je samo v salzburškem tiskanem misalu, znano, da se je pojavljala tudi v rokopisnih sekvenciarijih oglejskega področja, v tiskanem oglejskem misalu pa jo je nadomestila druga. Za primer naj navedem sekvenci *Hodierne festum lucis*¹⁷ in *Gaude mater luminis*.¹⁸ Vendar kaže po drugi strani to na že zapisano dejstvo, da so posamezni centri oglejskega področja kot Gorica, Čedad, Videm ali samostana Rožac in Možac gojili tradicije z lokalnimi razločki. Tako moramo za obravnavo sekvenciarija osrednjeslovenskega področja kot avtoritativen vir sprejeti le tiskane misale kot oficialni plod razvoja oglejskega sekvenciarija. S tem si lahko tudi razložimo presenetljivo majhno število tistih sekvenc, ki so skupne le tiskanemu oglejskemu in kranjskemu misalu. To je samo ena in edina sekvence za praznik sv. Mihaela *Ad celebres rex celice*, ki je sicer južnofrancoskega izvora iz X. stol., Salzburg jo je spoznal v XII. stol.,¹⁹ v tiskanem salzburškem misalu pa jo nadomestuje *Summi regis archangele*.

S porazdelitvijo sekvenc, ki jih vsebujejo domači rokopisi, na splošno znani repertorij in oglejske oz. salzburške posebnosti moremo končno izluščiti posebnosti domačega sekvenciarija. Teh vsaka zase kaže ali samostojnost domačega razvoja ali pa skrite povezave z različnimi obstranskimi liturgičnimi področji.

3. Označitev domačega repertorija in njegove posebnosti

Zaradi pomanjkanja gradiva si ne moremo ustvariti kakšne popolnejše slike o tem, kakšen naj bi bil osrednjeslovenski sekvenciarij v starejšem obdobju od XII. do XIV. stol. Lahko zapišemo le, da se je verjetno gibal v okvirih starejšega nemškega repertorija, ki mu kamniški rokopis dodaja nekaj posebnosti. Pač pa postane podoba popolnejša v XV. stol., predvsem po zaslugi odlično ohranjenega kranjskega misala iz ŠAL, 762, ki ga dopolnjujejo še drugi ohranjeni misalni fragmenti tega časa. Označitev liturgične pozicije obravnavanega gradiva nam seveda odkriva pota, po katerih je šel razvoj domačega sekvenciarija. Zaznamuje ga močan vpliv s severa, s salzburške dieceze, ki je v širšem okviru in v začetku zajemala tudi južnonemške škofije, med temi Passau in Freysing in celo južnotirolski Brixen, ki so bile historično povezane z osrednjeslovenskim ozemljem. Vpliv Ogleja je manj močan, vendar moramo biti tudi pri ocenjevanju te smeri previdni, saj je bil sam Oglej vse do XV. stol. odprt za pobude s severa. Tako je možno, da je kakšna, sicer salzburškemu

¹⁶ Gl. seznam v dodatku.

¹⁷ *Analecta hymnica* LIV, št. 38.

¹⁸ *Analecta hymnica* LV, št. 225.

¹⁹ *Analecta hymnica* LIII, št. 190.

misalu znana sekvenca dospela na Slovensko z zahodne smeri. Od znanih poznosrednjeveških sekvenc, sprejetih s strani tridentinskega koncila, navaja tudi osrednjeslovenski repertorij sekvenci *Veni sancte spiritus* in *Lauda Syon salvatorem*. Na splošno pa je očitno, da kljub vplivom z ene ali druge smeri v osrednjeslovenskem repertoriju ni moč najti posebnih slavnostnih sekvenc za največje zaščitnike oglejske oz. salzburske dieceze, tako npr. za sv. Mohorja in *Fortunata Plebs fidelis hermachore* ali za *Ruperta Gloriosa fulgens dies in Christe genitoris*.

Z druge strani vzbujajo pozornost nekaj posebnosti, ki niso omejene le na posamezne rokopise. Skoraj vsak večji fragment ima kakšno sekvenco, ki si je na tem mestu ne moremo razlagati preprosto s prenosom iz salzburskih ali oglejskih sekvenciarijev in misalov. Najprej nakažem posebnosti enega najstarejših in najzanimivejših fragmentov, kamniškega rokopisa.²⁰ Čeprav fragmentarno ohranjen, je rokopis važen zaradi tega, ker vsebuje celotni *commune* za svetniške in Marijine praznike. V sekvencah se v večini primerov pokriva s kranjskim misalom, navaja pa dvojne posebnosti, in sicer med svetniškim *communom* za praznike spoznavavcev *O confessor christi laudari* in med Marijinimi sekvencami *Stabat iuxta christi crucem*. Za prvo sekvenco je znano, da izhaja iz XIV. stol., iz lokalnih rokopisov štajerskih samostanov *Sekkau*, *Vorau* in *Klosterneuburg* pri Dunaju,²¹ za drugo pa, da je češkega izvora, prav tako XIV. stol., in da je na salzburskem znana v XV. stol.²² Po novih odkritjih velja lokalni pomen zadnje sekvence v manjši meri, saj jo vsebuje tudi zagrebški MR 133.²³ Za sekvenci *Letabundus exultet fidelis chorus in Verbum bonum et suave*, ki sta sicer starejšega nastanka, pa je kamniški rokopis eden redkih zgodnejših virov za njuni melodiji ali celo nazgodnejši.²⁴ Od starejših rokopisov navaja singularen primer tudi sekvenciarij ŠAL, fragm. chor. 1, to je sekvenca za praznik apostola Jerneja *Quem excellentia in eterne glorie plenum*.

S posebnostmi je razmeroma bogat tudi kranjski misal ŠAL 762. Poseben problem nam zastavlja že prva sekvenca za tretji božični praznik *Letabundus sit jocundus*, ki jo je med drugimi objavil Josip Smrekar kot popolnoma neznano. Vendar se ista sekvenca z začetkom *Leta mundus sit jocundus*, kakor bi se utegnila brati tudi sekvenca v kranjskem misalu, javlja singularno v nekem dominikanskem misalu iz leta 1432 v Krakovu

²⁰ O tem gl. tudi Höfler J., Gorenjski prispevki... str. 95. Tu sta med posebnostmi našteti tudi dve domnevno Adamovi sekvenci *Plausu choru letabundo* in *Virgini marie laudes*. Josip Smrekar (art. cit.) je pripisavo povzel po Kehreinu, vendar je v *Analecta hymnica* prikazano, da sta starejšega nastanka in je prva verjetno srednjeevropskega izvora (LIV, št. 6 in LV, št. 18). Pierre Aubry (*Les proses d'Adam de St. Victor*, Paris 1900) pa je v pripisovanju Adamu še previdnejši.

²¹ *Analecta hymnica* VIII, št. 392.

²² *Analecta hymnica* VIII, št. 58.

²³ Gl. seznam v Kniewaldu, op. cit. Na Švedskem se pojavlja popolnoma druga sekvenca z istim začetkom — gl. Moberg C. A., *Über die schwedischen Sequenzen*, Upsalla 1927. *Veröffentlichungen*... XIII, Band II, št. 20. Tu Moberg dvomi o tem, da bi se o izvoru te sekvence dalo ugotoviti kaj določenegega.

²⁴ Moberg C. A., op. cit., Band II, št. 4 in 7. Za drugo je melodični zapis znan šele iz XIII.—XIV. stol. (V Bernu, Cod. 47).

(Kapitolinski muzej).²⁵ Povezava kranjskega misala s tem dokumentiranim poljskim redovnim misalom se pač zdi skoraj nerazumljiva. Dalje je zanimiva navedba sekvence Victime paschali laudes (Wippo iz Burgundije, 11. stol.) za mašo na samo veliko noč, medtem ko je v srednji Evropi navadno imela le drugovrstno mesto med tednom po tem velikem prazniku in jo je za samo veliko noč zamenjavala Notkerjeva Laudes salvatori voces.²⁶ Znano je, da je ta sicer zelo znana Wippova sekvenca prišla na prvo mesto šele po zaslugi rimskega misala in je zdaj ena od štirih oziroma petih sekvenc, ki je po tridentinskem koncilu še ostala v obredu. Za praznik najdenja sv. Križa nastopa v kranjskem misalu redka sekvenca *Serpens antiquus vicit in lingo* (tudi v MAL, fragm. miss. 7), ki se po *Analecta hymnica* pojavlja le v omejenem obsegu. Nastala naj bi v XIII. stol. in je znana le z nekaj rokopisi v Millstadtu, Sekkavu, St. Florianu in Kremsmünstru.²⁷ Pozneje jo sprejmeta še dva sanktgallenska sekvenciarja.²⁸ Kot po dosedanjih podatkih neznani in singularni se javljata v kranjskem misalu sekvenci *Christus jacobum vocavit in Excelsi pastoris vincla*.²⁹ Prva sekvenca je na čast apostola Jakoba in jo zasledimo tudi v fragmentarnem sekvenciariju ŠAL, fragm. chor. 1, pripisano pozneje v XIV.—XV. stol. na rob folija. To samo potrjuje povezavo gorenjskih ali celo kranjskih sekvenciarjev. Zaradi tega bi lahko njen nastanek, če se seveda ne pojavi še kakšen drug vir, postavili nekako tja v XIV. stol. Na rob istega sekvenciarja je z melodijo zapisana tudi neka druga in slabo ohranjena sekvenca *Gaude christi sponsa virgo mater ecclesiae*, sanktgallenskega izvora, ki se po Franku Lehardtu javlja v dveh melodičnih variantah.³⁰ Čeprav je znana z nekaj južnonemških virov XI. stol., je glavni salzburški in oglejski viri ne poznajo. Pač pa ni bilo mogoče določiti virov za sekvenci *Letabundus devote te laudes chorus* (za sv. Katarino, MAL, fragm. miss. 5) in *Plausu leto iubilemus* (fragm. miss. 2, praznik zaradi fragmentarnosti nedoločljiv).

Teh nekaj podatkov naj bi pomagalo k ustvaritvi prave podobe o tem, kakšen naj bi bil srednjeveški sekvenciarij v osrednji Sloveniji. Seveda pa bo podoba popolna šele s podrobnejšo preučitvijo vseh strani tega razmeroma bogatega gradiva.

DODATEK³¹

Tuji viri:

MA Missale aquileiense, 1494, 1517, 1519, po izvodih v NUK, R 13349, R 13760 in R 14413.

²⁵ *Analecta hymnica* VIII, št. 351.

²⁶ *Analecta hymnica* LIII, št. 36.

²⁷ *Analecta hymnica* VIII, št. 17.

²⁸ Lehardt F., *Das Sequenziar Cod. 546 der Stiftsbibliothek von St. Gallen und seine Quellen*, Publikationen der Schweizerischen Musikforschenden Gesellschaft II, 8, Bern 1959, št. 69.

²⁹ Objavljeno v Smrekarju, art. cit.

³⁰ Lehardt F., op. cit., št. 129 in 327.

³¹ S tem dopolnjujem stari Smrekarjev seznam, art. cit., oz. ga popravljam z novimi ugotovitvami.

- MS Missale salisburgense, 1498, po izvodu v ŠAM, R 24.
 MZ Missale zagradiense, MR 133, Zagreb (prva polovica XIV. stol.).
 Q Graduale et sequentiale quedulmburgense saec. XII., Cod. mus. Berol. Z 78. (po Drinkwelderju, op. cit.).

D o m a č i v i r i :

- MK Missale krainburgense, ŠAL 762, (prva polovica XV. stol.).
 fch fragmenta choralia (za ŠAL in MAL).
 fm fragmenta missalia (za MAL).
 k Graduale et sequentiale kamnicense fragm., Kamnik, frančiškanski samostan, (prva polovica XIII. stol.).

T e m p o r a l e :

1. Nativit. D. N.:	(in gallicantu): Grates nunc omnis reddamus (MK; MAL fm 6e) — MA, MS, MZ, Q.
2. Nativit. D. N.:	(in aurora): Eya recolamus laudibus (MK; MAL fm 11) — MA, MS, Q, (MZ).
3. Nativit. D. N.:	(ad publicam): Natus ante secula (MK) — MA, MS, Q.
4. Stephani mart.:	Hanc concordi famulatu (MK, MAL fm 6) — MA, MS, MZ, Q.
5. Joannis evang.:	Joannes Jesu Christo (MK, MAL fm 6) — MA, MS, MZ.
6. Innocentium:	Laus tibi christe, patris optimi nate (MK, MAL fm 6) — MA, MS, MZ, Q.
7. Thomae ep.:	Letabundus sit jocundus (MK)
8. Circumcisionis:	Eya recolamus laudibus (ut supra) (MK)
9. Epiphaniae:	Festa christi omnis christianitas celebret (MK, MAL fm 6) — MA, MS, MZ, Q.
10. Paschae:	Victime paschali laudes (MK) — (MA, MS).
11. Feria II:	Pangamus creatoris (MK) — DA, MS.
12. Feria III:	Agni paschali esu (MK) — MA, MS.
13. Feria IV:	Grates salvatori (MK) — MA, MS.
14. Feria V:	Laudes deo concinat orbis (MK).
15. Feria VI:	Hec est sancta sollempnitas (MK, MAL fm 6) — (MS).
16. Sabbato:	Mane prima sabbati surgens (MK).

17. Dominica I: Mundi renovatio nova
(MK, ŠAL 1155, MAL fm 6) — (MA, MS)
(MAL fch 17: Rex deus dei; MAL fm 3: Laudes christo redemptore).
18. De lancea et corona D. N.: Hodierne festum lucis et solemnitas vite ducis
(MK) — MA, MS.
(MAL fm 6d: Veneremus hodie)
19. Ascens. D. N.: Summum triumphum regis
(MK, MAL fch 17, fm 6d) — MA, MS.
20. Pentecostes: Sancti spiritus assit nobis gratia
(MK, ŠAL 1159) — MA, MS, MZ, Q.
21. Feria II: Veni sancte spiritus
(MK, ŠAL 1159) — (MA).
22. Trinitatis: Benedicta semper sancta sit trinitas
(MK, ŠAL 1155) — MA, MS, MZ, Q.
23. Corporis Chr.: Lauda syon salvatorem
(MK, ŠAL 1155) — MA, MS.
24. Dedic. Eccl.: Psallat ecclesia mater illibata
(MK, k, MAL, fm 1) — MA, MS, Q.

Sanctorale:

25. Andreae: Deus in tua virtute
(MK) — MA, MS.
26. Nycolai: Laude christo debita
(MK, k) — MS.
27. Conv. S. Pauli: Dixit dominus: ex bassan
(MK, MAL fm 13) — MS.
28. Agnetis: Laus sit glorie
(MAL fm 3, fm 6).
29. Purificationis: Conventu parili
(MK, MAL fm 13) — MA, MS, MZ, Q.
30. Georgii: Hoc in natalicio martiri georio
(MAL fm 6).
31. Invent. S. Cr.: Serpens antiquus vicit in ligno
(MK, MAL fm 7)
(fm 6: Laudes crucis attolamus — MS, MZ).
32. Joannis ante portam Lat.: Verbum dei deo natum
(MK) — MA, MS, MZ.
33. Achatii: Hodierne festum lucis est achacii laus et ducis
(MK, MAL fm 2, fm 13) — MS.
34. Joannis Bapt.: Sancti baptiste christi preconis
(MK, MAL fm 8) — MA, MS, MZ, Q.
35. Petri et Pauli: Petre summe christi pastor
(MK, ŠAL fch 1, MAL fm 2, fm 4, fm 13 — MA, MS, MZ, Q.
36. Visitationis: Veni precelsa domina maria
(MK) — MS.

37. *Margaretæ*: Gratuletur orbis totus
(MK, MAL fm 2) — MS.
38. *In divis. ap.*: Celi enarrant gloriam dei
(MK, ŠAL fch 1, MAL fch 12, fm 2) — MA, MS, MZ.
39. *Mariæ Magd.*: Laus tibi christe, qui es
(MK, ŠAL, fch 1, MAL fm 2) — MA, MS, MZ, Q.
40. *Jacobi ap.*: Christus jacobum vocavit
(MK, ŠAL fch 1)
(ŠAL fch 1: Gaude christi sponsa — MZ).
41. *Annae matris*: Celi regem attolamus
(MK) — MA, MS.
42. *Vincula Petri*: Excelsi pastoris vincla laudant
(MK)
43. *Laurentii*: Laurenti david magni martir
(MK, ŠAL fch 1, MAL fm 7, fm 8) — MA, MS, MZ, Q.
44. *Assumptionis*: Congaudent angelorum chori
(MK, ŠAL fch 1, MA fm 2) — MA, MS, MZ, Q.
45. *Bartolomæi ap.*: Quem excellentia in eterne glorie plenum
(ŠAL fch 1).
46. *In decollatione
S. Joann. B.*: Psallite regi nostro
(ŠAL 1155) — MS, MZ.
47. *Michaelis*: Ad celebres rex celice
(MAL fch 12) — MA.
48. *Omnium
Sanctorum*: Omnes sancti seraphim
(MK) — MA, MS, Q.
49. *Martini ep.*: Sacerdotem christi martinum
(MK, MAL fm 5) — MA, MS, MZ, Q. aut. Notker.
50. *Elisabeth vid.*: Gaude syon quod egressus
(MK, MAL fch 9) — MA, MS.
51. *Katherinae*: Sanctissime virginis votiva
(MK) — MA, MS.
(MAL fm 5: Letabundus devote te laudes)

C o m m u n e :

52. *apostolorum*: Clare sanctorum senatus apostolorum
(MK, k) — MA, MS, Q.
53. *evangelistarum*: Plausu chorus letabundo
(MK, k) — MA, MS, MZ.
54. *martiribus*: O beata beatorum martirum sollempnia
(MK, k) — MA, MS.
55. *martiribus*: Agone triumphali
(MK, k) — MA, MS, MZ.
56. *de uno martire*: Spe mercedis et corone
(MK) — MA, (MS).
57. *Conf. et pont.*: Ad laudes salvatoris
(MK) — MA, MS.

58. simpl. conf.: Dilectus deo et hominibus
(MK) — MA, MS.
(k: O confessor christi laudari)
59. virginibus: Exultent filie syon
(MK, k) — MA, MS.
60. de beata: Mittit ad virginem non quemvis
(MK) — MA, MS.
61. Gaude dei genitrix
(MK) — MS.
62. Virgini marie laudes intonent christiani
(MK, k) — MA, MS.
63. Ave preclara maris stella
(MK, k) — MA, MS.
64. Verbum bonum et suave
(MK, k) — MA, MS.
65. Hodierne lux diei
(MK) — MA, MS.
66. Gaude mater luminis
(MK, ŠAL 1155) — MS.
67. Letabundus exultet fidelis chorus
(k) — MA, MS, (MZ).
68. Stabat iuxta christi crucem
(k) — MZ.
69. Salve mater salvatoris
(MAL fch 17) — MA, MS, MZ.
70. Virginis in gremio
(MAL fm 1) — MS.
71. (?) Plausu leto iubilemus
(MAL fm 2).

SUMMARY

The sources for the reconstruction of the medieval sequencer in central Slovenia, which have been known up to the present day, come exclusively from Upper Carniola and the neighbourhood of Ljubljana. The oldest fragments are from the 13th century. The one which is housed in Kamnik is written in a primitive southern German notation. Among the later examples the most important source is the Missale of Kranj from the first half of the 15th century. Though the surviving sources are for the greater part fragmentary it is possible to establish that the influences from Salzburg and Aquilea contributed to the formation of the sequencer of central Slovenia. However, the influences from the north played a stronger part in this development. There are also some peculiarities which point to local connections with Styria, while the origin of a number of sequences is impossible to determine at present.